

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący)

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie **D. B.**

skazanego za czyn z art. 288 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

na posiedzeniu w dniu 20 czerwca 2024 r.

kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich wniesionej na korzyść skazanego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Kłodzku

z dnia 28 stycznia 2020 r., sygn. akt II K 1689/19

**uchyla zaskarżony wyrok nakazowy i przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Kłodzku.**

Zbigniew Puskarski Marek Pietruszyński Włodzimierz Wróbel

UZASADNIENIE

D. B. został oskarżony o to, że w dniu 6 sierpnia 2019 r. w M., woj. [...], dokonał zniszczenia mienia poprzez rozebranie podjazdu prowadzącego do budynku oznaczonego numerem [...] przy ul. P., składającego się z 48,60 m² kostki brukowej

oraz 6 sztuk obrzeży brukowych, gdzie łączna wartość strat wyniosła 4.533,94 zł na szkodę K. M. i R. M., tj. o czyn z art. 288 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Kłodzku, uznając na podstawie materiału zebranego w postępowaniu przygotowawczym, że okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, zatem przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, wyrokiem nakazowym z dnia 28 stycznia 2020 r., sygn. akt II K 1689/19, uznał oskarżonego D. B. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i za to na podstawie art. 288 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 37a k.k., wymierzył mu karę 100 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł. Na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego obowiązek zapłaty „solidarnie” na rzecz K. M. i R. M. kwoty 4.533,94 zł tytułem naprawienia wyrządzonej szkody. Wyrok zawierał również rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Wobec niewniesienia przez żadną ze stron sprzeciwu od wyroku, uprawomocnił się on w dniu 3 marca 2020 r.

Obecnie kasację od tego wyroku wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, który na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w całości na korzyść skazanego D. B.. Zarzucił orzeczeniu „rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na przyjęciu, że okoliczności przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego wina nie budzą wątpliwości i w konsekwencji wydaniu wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wina i okoliczności czynu zarzucanego oskarżonemu budziły poważne wątpliwości, co skutkować powinno skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie i wyjaśnieniem wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności”. Podnosząc tak sformułowany zarzut, Autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Kłodzku do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym, co umożliwiło jej uwzględnienie w całości na posiedzeniu bez udziału stron - w trybie w art. 535 § 5 k.p.k.

Rację ma Rzecznik Praw Obywatelskich twierdząc, że rozpoznając sprawę D. B. Sąd Rejonowy rażąco naruszył art. 500 § 1 i 3 k.p.k. Drugi (§ 3) z tych przepisów

stanowi, że sąd może wydać wyrok nakazowy, jeżeli na podstawie zebranych dowodów okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości. W orzecznictwie wskazuje się, że warunek ten obejmuje jednocześnie ustalenia w zakresie sprawstwa czynu, jak również wszelkie okoliczności mające wpływ na dokonanie jego właściwej oceny prawnej (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2022 r., II KK 158/22). Postępowanie nakazowe jest zatem instytucją zastrzeżoną do najbardziej oczywistych przypadków, w których zebrany materiał dowodowy jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych istotnych zastrzeżeń co do elementów relewantnych z punktu widzenia prawnokarnej oceny zachowania, które zdaniem oskarżyciela powinno skutkować określoną odpowiedzialnością karną. Treść art. 500 § 3 k.p.k. każe uznać, iż w świetle materiału zebranego w postępowaniu przygotowawczym wątpliwości nie może budzić zarówno to, że sprawcą danego czynu jest oskarżony, jak i jego zawinienie, (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 lipca 2011 r., III KK 144/11; z dnia 24 listopada 2016 r., II KK 340/16).

W kasacji zasadnie zwrócono uwagę, że analiza materiału zebranego w postępowaniu przygotowawczym powinna skłonić do Sąd Rejonowy w Kłodzku, iż nie ma warunków do zaniechania przeprowadzenia rozprawy i skazania D. B. wyrokiem nakazowym. Wspomniany materiał nasuwa bowiem wątpliwości co do winy oskarżonego, w kontekście jego zdolności do rozpoznania znaczenia swojego czynu i/lub pokierowania swoim postępowaniem. O ile D. B. w toku przesłuchania w charakterze podejrzanego wskazał, że jest zdrowy i nie leczył się psychiatrycznie ani odwykowo, to z przesłuchania kolejnych świadków wynikało, że kondycja psychiczna D. B. nie rysuje się jednoznacznie. I tak:

- świadek K. M. – siostra oskarżonego – zeznała, że „brat ma problemy ze zdrowiem psychicznym, ale nie leczy się w tym kierunku, nie był zdiagnozowany” (k. 15 akt sprawy). Z kolei w notatce urzędowej funkcjonariusz Policji podał, że K. M. „podjęła już stosowne kroki celem ubezwłasnowolnienia lub skierowania brata na leczenie” (k. 1);

- świadek W. P. zeznał: „relacje rodzinne pomiędzy panią K. M. a jej bratem D. B. od wielu lat nie układają się dobrze, wręcz można powiedzieć bardzo źle. Powodem tych relacji jest nieracjonalne zachowanie pana D. B. (...). Myślę, że po tym i wielu innych zachowaniach pan D. B. powinien być przebadany, zdiagnozowany przez lekarzy specjalistów” (k.18 odw.-19);

- świadek M. M. zeznał: „zachowanie pana D. B. w mojej ocenie nie było normalne, działał w transie” (k. 27 odw.).

Z powyższymi zeznaniami koreluje notatka urzędowa sporządzona przez funkcjonariusza Policji po próbie doręczenia wezwania D. B. do stawienia się w Komisariacie Policji w celu przesłuchania, w której opisano jego irracjonalne zachowanie z konkluzją, że „mężczyzna okazuje przejawy choroby psychicznej” (k. 33). Sam ówczesnie podejrzany w postępowaniu przygotowawczym podał, że nie wie jakie otrzymuje wynagrodzenie, nie wie gdzie poprzednio pracował, że cyt. „nie jestem w stanie teraz stwierdzić czy przyznaję się czy też nie do popełnienia zarzucanego mi czynu. Wyjaśniam tylko wyłącznie to, że nie pamiętam na dzień dzisiejszy tego co robiłem dnia 6 sierpnia 2019 r. ze względu na to, że sobie tych zdarzeń nie przypominam i nie mam co już więcej wyjaśniać odnośnie przedstawionego mi zarzutu” (k. 41-42).

Zatem Sąd Rejonowy, przystępując do rozpoznania przedmiotowej sprawy, powinien dostrzec, że irracjonalność czynu objętego oskarżeniem, spostrzeżenia poczynione przez osoby mające styczność z D. B., a także złożone przez niego wyjaśnienia, nasuwają wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego oskarżonego. W konsekwencji powinien odstąpić od wydania wyroku nakazowego i podjąć kroki w celu poczynienia stosownych w tym względzie ustaleń. Że takie postąpienie byłoby słuszne świadczą inne jeszcze okoliczności podniesione w kasacji, mianowicie dołączenie do akt sprawy po prawomocnym zakończeniu postępowania dokumentów wskazujących, że w dacie zbliżonej do daty czynu w Sądzie Rejonowym w Kłodzku (Wydział Rodzinny i Nieletnich) toczyło się postępowanie w przedmiocie umieszczenia D. B. w szpitalu psychiatrycznym w trybie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Postanowieniem z dnia 9 stycznia 2023 r., sygn. akt III RNs 618/19, wymieniony Sąd zezwolił na przyjęcie D. B. do szpitala psychiatrycznego, natomiast postanowieniem z dnia 12 października 2023 r. zarządził jego zatrzymanie i doprowadzenie przez Policję do Zespołu Opieki Zdrowotnej w Kłodzku - Oddział Psychiatryczny. W listopadzie 2023 r. ta placówka służby zdrowia zawiadomiła Sąd, iż przyjęła D. B. (k. 137, 138, 144-146). W toku prowadzonego postępowania kurator zawodowy sporządziła sprawozdanie, w którym stwierdziła, że „zgromadzone w toku przeprowadzania wywiadu informacje mogą rodzić przypuszczenie, iż zachowanie uczestnika postępowania wskazuje na występowanie u niego zaburzeń, które powinny zostać zdiagnozowane przez specjalistów” (k. 136). W tym stanie rzeczy trudno uznać za prawidłowy pogląd Sądu Okręgowego w Świdnicy wyrażony w postanowieniu z dnia 26 kwietnia 2024 r., sygn. akt IV Kz 93/24, utrzymującym w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Kłodzku o odmowie przywrócenia

terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego, że skoro oskarżony wykazywał inicjatywę dowodową oraz podał, że nie był leczony psychiatrycznie ani odwykowo, to nie zachodziły uzasadnione wątpliwości co do stanu jego zdrowia psychicznego (k. 158).

Uznanie zasadności zarzutu podniesionego w kasacji skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy D. B. do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Kłodzku, który uwzględni uwagi poczynione w niniejszym uzasadnieniu. Sprowadzają się one do stwierdzenia, że wydanie wyroku w niniejszej sprawie powinno nastąpić po uzyskaniu opinii biegłych lekarzy psychiatrów na okoliczność, czy zdolność oskarżonego rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona oraz czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny (art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k.). Sporządzenie tej opinii niewątpliwie ułatwi dokumentacja lekarska zebrana przez Sąd Rejonowy w Kłodzku w sprawie III RNs 618/19, jak też sporządzona w Oddziale Psychiatrycznym Zespołu Opieki Zdrowotnej w K. w związku z pobytem tam D. B..

Mając uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[J.J.]

[ms]

Zbigniew Puskarski

Marek Pietruszyński

Włodzimierz Wróbel